

EXPUNERE DE MOTIVE

Lege pentru completarea art. 5 alin. (1) din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public

Propunem modificarea articolului 5 din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informație de interes public, **în sensul reglementării unei obligații în sarcina autorității sau instituției publice de a publica toate contractele și actele adiționale încheiate cu furnizori**, sporind transparența procesului de alocare a resurselor și permițând accesul la informații al unui larg public cointerestat.

Obiectivele acestei inițiative legislative sunt: reducerea costului corupției și alinierea modului de cheltuire a banilor publici cu interesele și prioritățile cetățenilor.

Aceste obiective nu pot fi atinse decât dacă informațiile referitoare la cheltuirea banului public sunt accesibile cetățenilor. Fundamentul liberei circulații a informației îl constituie principiul conform căruia **autoritățile publice reprezintă doar deținători ai informațiilor, proprietar fiind publicul.**

Reducerea costului corupției

Contractele la care autoritățile publice se angajează sunt importante în sensul că antrenează obligații financiare, distribuind resursele publice. Datele arată că România este pe primul loc în UE în ceea ce privește costul corupției în achizițiile publice, prețul mediu per contract fiind mai mare cu aproximativ 33% decât în restul țărilor europene.¹

Principalele riscuri legate de achizițiile publice sunt:

- contracte supraevaluate sau fictive;
- diferențe mari între sumele din contract și suma finală, cu costuri adiționale;
- lucrări supraevaluate sau inexistente;
- studii de fezabilitate refăcute nejustificat sau de tipul copy-paste;
- conflictele de interese;

¹ sursa web: <http://sar.org.ro/sar-a-co-organizat-conferinta-monitorizarea-guvernului-masurarea-riscurilor-de-coruptie-in-datele-privind-achizitiile-publice/>

- contractarea sistematică a unor companii de consultanță de către mai multe primării dintr-un județ;
- persoane din instituții publice (sau care au lucrat în instituții publice) care facilitează câștigarea de contracte;
- contracte directe acordate sistematic unor companii cu legături politice;
- companii cu proprietari reali camuflați (care controlează compania, dar nu figurează în documente).

Publicarea din oficiu a contractelor încheiate de autoritățile publice ar ușura semnificativ detectarea acestor nereguli și eliminarea lor în timp.

Studiu de caz

Nu puține sunt cazurile în care achizițiile publice sunt efectuate într-o manieră defectuoasă, notoriu și de factură recentă fiind cazul comunei arădene Archiș executată silit pentru o investiție care ridică multe semne de întrebare privind oportunitatea și chiar legalitatea. Primarul a comandat la o firmă nu mai puțin de 760 coșuri din plastic, cu accesoriile necesare, precum stâlpi și sistemele de prindere, pentru care trebuie achitate facturi de 678.000 de lei, deși nu s-a organizat nicio licitație publică. Conform calculelor, fiecare coș de gunoi a costat peste 800 de lei, în condițiile în care pe internet firmele vând produse similare cu 150 – 200 de lei, cu tot cu accesorii. Dincolo de faptul că localnicii nu consideră că investiția era prioritară, grav este că nu a fost supusă nici aprobării Consiliului Local, deși valoarea achiziției este de aproximativ trei ori cât veniturile proprii ale comunei în 2017, în sumă de 220.000 de lei.²

Bune practici în Uniunea Europeană

În cadrul Uniunii Europene se regăsesc modele care, implementate corespunzător, au condus la scăderea costurilor publice, scădere care în ultimă instanță e resimțită de cetățean prin

² sursa web: <http://www.aradon.ro/comuna-aradeana-executata-silit-dupa-ce-primarul-a-dat-bugetul-pe-cosuri-de-gunoi/1919155>

intermediul accesului său la servicii publice mai calitative. De aceea, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale în domeniu, considerăm că se impune modificarea legislației care să permită publicarea din oficiu a tuturor contractelor încheiate de autorități și instituții publice.

Regăsim în tot mai multe state **cutuma publicării contractelor încheiate de către autoritățile publice, chiar în lipsa unei obligații legale, acesta fiind, spre exemplu, cazul Danemarcei și al Suediei.**

Există, de asemenea state în care obligativitatea publicării contractelor este reglementată.

Publicarea tuturor contractelor încheiate cu furnizorii de bunuri și servicii, în momentele principale ale execuției bugetare, inclusiv a actelor adiționale prin care se modifică contractul inițial, permite pe lângă sporirea încrederii societății civile în instituțiile și autoritățile statului și responsabilizarea procesului decizional. Exemplul Slovaciei arată că publicarea contractelor de către instituțiile publice a condus la creșterea numărului de oferte precum și scăderea cu 50% a numărului de licitații la care s-a prezentat un singur ofertant, această măsură conducând alături de alte inițiative de luptă anti-corupție la o scădere de 30% a costurilor statului efectuate cu achizițiile publice.³

Slovia și Republica Cehă s-au evidențiat în domeniul libertății de informare prin legiferarea obligației de a publica on-line toate contractele încheiate de autoritățile publice, prin intermediul unei baze de date publice, sub sancțiunea ineficacității contractului încheiat și nepublicat.

În conformitate cu articolul 2 din Legea cehă privind Registrul contractelor, entitățile obligate să facă public conținutul contractelor includ statul, unitățile administrativ-teritoriale, organizațiile finanțate de stat, fondurile de stat, universitățile și instituțiile de cercetare de stat, întreprinderile de stat, inclusiv întreprinderile naționale deținute de municipalități, întreprinderile și organizațiile de utilitate publică, compania națională de asigurări de sănătate, Televiziunea Cehă, Radioul Ceh precum și orice alte entități care sunt guvernate sau deținute de stat sau de o unitate administrativ-teritorială, inclusiv cele în care statul sau o municipalitate este acționar majoritar. În principiu, toate contractele care sunt încheiate de entitățile amintite anterior și care utilizează fonduri publice trebuie publicate în respectivul registru electronic, în text integral. O

³Petr Bouda, Martin Fadrný, Michala Chatrná, Brno, Republica Cehă, 2016, *Shedding Light on Public Contracts The Register of Contracts in Public Spending Oversight* p. 11 sursa web: <http://www.rekonstrukcestatu.cz/shedding-light-on-public-contracts--the-register-of-contracts-in-public-spending-oversight.pdf>

reglementare similară regăsim și în legislația Slovaciei, care, de altfel, a constituit model și sursă de inspirație pentru Republica Cehă.

Faptul că toate contractele de achiziții publice sunt încărcate într-un registru electronic public pe bază de egalitate și aplicând reguli clare, oferă garanția dreptului la informare și permite publicului să-și formeze o imagine adecvată și o opinie critică privind starea societății în care trăiește și a autorităților care îl guvernează, favorizându-se participarea în cunoștință de cauză a publicului la problemele de interes comun; beneficiile includ și sporirea încrederii cetățenilor în administrația publică, afirmarea legitimității administrației în calitate de serviciu public, menținerea integrității acesteia, evitând riscul corupției și nu în ultimul rând, achiziții publice mai eficiente și economii rezultate în bugetele locale și centrale.

Având în vedere motivele expuse mai sus, propunem obligativitatea comunicării din oficiu a tuturor contractelor de achiziție publică, contractelor sectoriale, contractelor de concesiune de lucrări și contractelor de concesiune de servicii în care autoritățile și instituțiile publice sunt părți, precum și a tuturor actelor subsecvente acestor contracte.

În numele inițiatorilor:

Cosette-Paula Chichirău – Deputat USR

